

ВСТУП

“Охорона праці в галузі” – нормативна дисципліна, яку вивчають у вищих навчальних закладах на інженерному і магістерському рівні з метою формування чітких знань щодо стану і проблем охорони праці в галузі відповідно до напрямку їх підготовки і яка містить систему управління охороною праці на підприємстві, профілактичні засоби із захисту виробничого середовища, аналіз і обґрунтування раціональних заходів та засобів поліпшення стану виробничого середовища, електробезпеку, засоби з безпеки під час обслуговування посудин і апаратів, які працюють під тиском, пожежну безпеку, питання охорони праці під час роботи за комп’ютером, згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами.

Навчальний посібник підготовлений згідно з навчальною програмою нормативної дисципліни “Охорона праці в галузі” для вищих навчальних закладів, затвердженою Міністерством освіти України 2 серпня 1999 р. Навчальну програму розглядала та рекомендувала Комісія з охорони праці та безпеки життєдіяльності Науково-методичної ради та Інститут змісту і методів навчання Міністерства освіти і науки України, узгодив Департамент з нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики України та Управління вищих навчальних закладів Міністерства освіти і науки України. Типові навчальні плани та навчальні програми спеціалізації державних службовців-інспекторів, працівників апарату Держгірпромнагляду та його територіальних органів, уперше прийнятих на державну службу, схвалила Науково-методична комісія з напрямку підготовки 6. 170202” Охорона праці”, протокол № 3 від 13 березня 2013 р. галузевий стандарт вищої освіти України поширюється на систему вищої освіти: органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; вищі навчальні заклади всіх форм власності, в яких підготовляють фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” напрямку підготовки 6.170202 “Охорона праці”, освітнього рівня базової вищої освіти, кваліфікації 3152 – інспектор з охорони праці, з узагальненим об’єктом діяльності – процеси з забезпечення захисту працівників від шкідливих та небезпечних виробничих факторів.

Цей стандарт установлює:

- професійне призначення й умови застосування випускників вищих навчальних закладів напряму підготовки 6.170202 “Охорона праці”, освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” у вигляді переліку первинних посад, виробничих функцій та типових завдань діяльності;
- освітні та кваліфікаційні вимоги до випускників вищих навчальних закладів у вигляді переліку здатностей та умінь виконувати завдання діяльності;
- вимоги до атестації якості освітньої та професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів;
- вимоги до системи освіти та професійної підготовки.

Під час роботи людина взаємодіє з виробничим середовищем, яке, своєю чергою, розглядають як соціальне явище, що об’єднує, крім речових елементів, технічний і природний фактори (інструменти, обладнання, будинки, споруди, світло, повітря, температура робочого приміщення тощо) і спеціальні елементи, які формуються під сумісною дією виробничих сил і виробничих відносин, а сама людина підлягає дії багатьох факторів, різних за своїм походженням, формами, проявом, характером дії тощо, які іноді можуть бути шкідливими. Це може статися, наприклад, коли система “людина – виробниче середовище” не збалансована, характеристики виробничих факторів відхиляються від нормувальних рівнів і не відповідають психофізіологічним вимогам людини.

Зі збільшенням кількості автоматизованих виробництв і комп’ютерних систем набувають змін фактори, які впливають на формування умов праці, що, своєю чергою, призводить до негативної дії на фізіологічну систему людини, знижуючи її працездатність і провокуючи на неправильні дії. Відомо, що кількість нещасних випадків, спричинених небезпечними діями, значно більша, ніж кількість нещасних випадків, зумовлених небезпечними умовами.

Складні умови в трудовій діяльності, зумовлені технічним прогресом, спричиняють підвищення вимог до швидкості виконання людиною трудового процесу, точності, надійності та інших психофізіологічних характеристик людини.

У практичній діяльності спеціаліст у галузі ТКМС повинен враховувати, що вимоги з безпеки праці є органічною частиною процесу

створення нової техніки і технології, а не додані до неї, як дещо стороннє і самостійне. Необхідно вміти аналізувати потенційні небезпеки на різних етапах проектування, виготовлення, експлуатації устаткування, визначати заходи з усунення небезпек, впроваджувати вимоги нормативних документів стосовно нових розробок.

За останні роки виконано значну роботу з покращення умов праці робітників ТКМС, надано велику увагу охороні праці під час проектування і будівництва об'єктів і споруд зв'язку, зниженню питомої ваги важких робіт.

Вивчаючи предмет “Охорона праці в галузі”, не можна забувати не тільки про зв'язок з іншими науками (економікою, гігієною праці, виробничою санітарією, психологією праці, інженерною психологією тощо), але необхідно звертати серйозну увагу і на взаємодію виробничого навколишнього середовища. Це зумовлене тим, що виробничо-економічна діяльність людей набула глобальних масштабів. Наслідки цієї діяльності впливають на динамічну рівновагу навколишнього середовища і наявні не тільки в місцевому, але в регіональному і глобальному масштабах.

Навчальний посібник містить, крім теоретичної, і практичну частину, підсилену численними прикладами, описами приладів і методиками розрахунків. Крім того, наведено всю нормативну документацію для розрахунку освітлення, шуму, захисту від електромагнітних полів, блискавки, з прикладами їх розрахунку.

Навчальний посібник розроблено на основі навчальної програми нормативної дисципліни “Охорона праці в галузі” для вищих навчальних закладів з урахуванням особливостей напрямів підготовки щодо небезпечних умов праці майбутніх фахівців у галузі телекомунікаційних мереж і систем (ТКМС).